

Bart De Wilde,
historicus

PAUL BLONDEEL

Nieuwe kleren voor de werkstad.

Sociale geschiedenis en ruimtelijke planning in de Antwerpse stationsomgeving. Wandeling door de Garant- en Maklu-buurt

Paul BLONDEEL, *Nieuwe kleren voor de werkstad. Sociale geschiedenis en ruimtelijke planning in de Antwerpse stationsomgeving. Wandeling door de Garant- en Maklu-buurt*, Antwerpen/Apeldoorn: Garant/Maklu/Het Spinhuis, 32 p., ISBN 978 90 441 2559 7.

Grote stadsvernieuwingsprojecten zijn aan de orde van de dag. Beleidsmakers hanteren ze als manier om wijken en buurten te herwaarderen. Niet toevallig zijn stationsbuurten daar dikwijls onderwerp van. Denk maar aan Leuven, Antwerpen en Gent, waar de treinstations én de onmiddellijke omgeving ervan ingrijpend werden of worden vernieuwd.

De Antwerpse stationsbuurt die nog in december 2009 *Le Palmarès des mobilités*, de hoofdprijs van het Franse vaktijdschrift *Ville, Rail & Transports* mocht ontvangen, vormt het onderwerp van een verhelderend essay van Paul Blondeel, oprichter van Studio Stadsonderzoek. Daarin gaat hij na wat de mogelijke gevolgen zijn voor de sociale verankering van de ingrepen.

Uitgangspunt daarbij is: 'Wie oude betekenislagen wil herkennen, moet iets ruimer kijken – op een groter schaalgebied en ook ruimer in de tijd.' (p. 21) Gebruikmakend van boeiende technieken uit de antropologie en de stadssociologie graaft hij in het verleden van de buurt, om zo de traditionele sociale en culturele eigenheid van de wijk te bevatten en in de analyse te betrekken. Zo is alvast een van zijn opmerkelijke conclusies de verscheidenheid van de buurt. De stationsbuurt is volgens de resultaten van zijn onderzoek eigenlijk geen eenheid en valt uiteen in verschillende stationsbuurtjes. Die conclusie toetst hij vervolgens aan de doorgevoerde veranderingen en hij focust daarbij op de gevolgen ervan voor de buurtbewoners.

Het gemoderniseerde station Antwerpen-Centraal. Foto Paul Blondeel

De ingrepen blijken op dat vlak bijzonder verstrekkend te zijn. Zijn conclusie is dan ook bijzonder kritisch: 'Een stad wordt niet beter van kijkarchitectuur als het stedelijk en gemengd wonen zelf onderuit gaat.' (p. 29)

Paul Blondeel beperkt zich niet tot vaststellingen, maar formuleert ook een aantal voorstellen voor de beleidsmakers: 'Nu de achterkant van het station wat meer voorkant wordt, komen de generaties die de werkstad hebben opgebouwd, extra onder druk te staan. Een verantwoordelijke overheid weet dan wat haar te doen staat.' (p. 29)

De door Blondeel gehanteerde historisch morfologische en sociaalruimtelijke technieken om de eigenheid van een wijk te vatten zijn bijzonder waardevol voor historisch, en bij uitbreiding elk onderzoek. Ze bieden de mogelijkheid om betekenis te geven aan de dagelijkse praktijk van de betrokkenen. Niet voor niets werd Paul Blondeel ondertussen dan ook betrokken bij bijvoorbeeld het sociaal-artistische project van Victoria Deluxe in de Gentse wijk Sluizeken-Tolhuis-Ham.

Het essay verscheen als afzonderlijk boekje naar aanleiding van de lancering van het tijdschrift *Ruimte en Maatschappij – Vlaams-Nederlands tijdschrift voor ruimtelijke vraagstukken*.